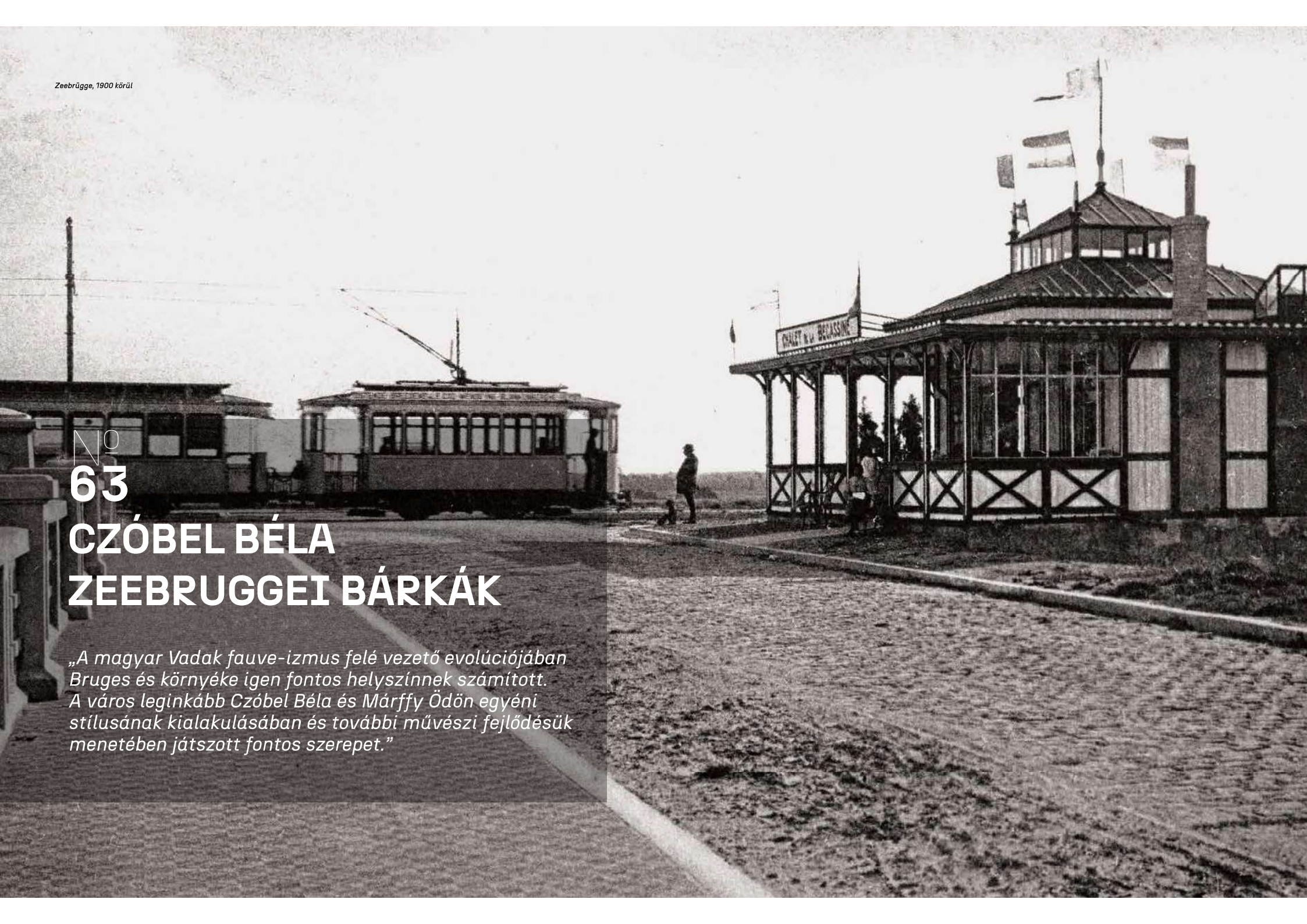

N^o
63

CZÓBEL BÉLA ZEEBRUGGEI BÁRKÁK

„A magyar Vadak fauve-izmus felé vezető evolúciójában Bruges és környéke igen fontos helyszínnek számított. A város leginkább Czóbel Béla és Márffy Ödön egyéni stílusának kialakulásában és további művészi fejlődésük menetében játszott fontos szerepet.”

N° 63

CZÓBEL BÉLA (1883-1976)

Zeebruggei bárkák | Barges in Zeebrugge, 1905

Olaj, vászon | Oil on canvas, 50 x 56 cm

Jelezve jobbra lent | Signed bottom right: Tábori Kornélnak Czóbel Béla Zeebrugge

PROVENIENCIA | PROVENANCE:

- | egykor Tábori Kornél, majd
- | az 1940-es évektől folyamatosan a Trizny család tulajdonában

FELTEHETŐEN KIÁLLÍTVA | PRESUMABLY EXHIBITED:

- | Salon des Indépendants, Párizs, 1906. március 20. – április 30., 1209. Paysage décoratif (*Zeebrugge*) címen

KIÁLLÍTVA | EXHIBITED:

- | Újragondolt Czóbel 2.0. Czóbel Múzeum, Szentendre, 2017. április – 2018. április, kat.sz.n.

KIÁLLÍTVA ÉS REPRODUKÁLVA | EXHIBITED AND REPRODUCED:

- | Czóbel egy francia magyar [életműkiállítás]. MűvészetMalom, Szentendre, 2014. május 30. – augusztus 31., kat.: 18.

Kezdő ár | Starting price: 24 000 000 Ft / 63 158 EUR

Becsérték: 30 000 000 – 40 000 000 Ft

Estimate: 78 947 – 105 263 EUR

1. Brugge, 1900 körül

BELGIUM A MAGYAR FAUVE-IZMUS EGYIK BÖLCSŐJE

2. Czöbel Béla: Városrészlet, Brugge, 1905
Szentendre Ferenczy Múzeum

3. Czöbel Béla:
Rózsaszín ruhás kislány, 1905 körül

4. Czöbel Béla: Brugge-i öregasszony, 1905

A Hét című folyóirat névtelen tudósítója 1905. november elején így írt Czöbelről: „S gye-
rekember, aki künn él Párizsban és Belgiumban; igazán él, mert vad elfeledkezéssel dolgozik.
Várjuk, mi lesz belőle.”¹ Többek között ezt a forrást is mellőzve a korábbi Czöbellel foglalkozó
szakirodalom teljesen figyelmen kívül hagyta, hogy a festő 1905-ben nem tért vissza Nagybá-
nyára, ahogy a megelőző években szokása volt, hanem huzamosabb időt töltött Belgiumban. Ma
már egyre világosabban körvonalazódik Bruges-höz, illetve flamandosan Bruggéhez, Heist-hez,
valamint Zeebrugge-hez köthető tevékenysége is. Ekkor festette *Munkás* című férfiportróját,
melyet kollégájának, Czigány Dezsőnek dedikált, és a jelzésben is megörökítette a kép készülté-
nek helyszínét. A férfiportrére pandanja, a néhány éve újra felbukkant *Brüggei öregasszony* című
arcképtanulmány címében is őrzi megfestésének helyszínét, s mikor 1912-ben a nagybányai
művésztelep jubiláris kiállításán bemutatásra került, a mű hátoldalán lévő címkéről levakarták a
helyszínre utaló előtagot, hogy Czöbel nagybányaiságára ne vetődjön idegen árnyék. A szintén
sok évtizedes lappangásból előkerült *Leány rózsaszín ruhában* című képének stílusa alapján
szintén 1905 körülre datálható, és a lánykán látható jellegzetesen flamand csipkés viselet is
valószínűvé teszi, hogy ez a kép is a most már féltucatnál is több Belgiumban készült 1905-
ös Czöbel művek sorát gyarapíthatja, ahogy a szintén csak pár évtizede megismert *Csendélet
zöld ajtó előtt* című festménye is. Bruges városát és környékét számos alkalommal megörökíté
festőbarátjáról, Dobai Székely Andorról festett, 1905 körüli, ma sajnós lappangó portréja szintén
a bruges-i időszakhoz köthető. Dobaihoz hasonlóan Czöbel is festett tájképeket Belgiumban.
A kecskeméti Katona József Múzeum *Parkban* című festménye, valamint a szentendrei Czöbel
Múzeum *Városrészlet*² című látképe is Belgium ékszerdobozában, Bruges-ben készült.

5. Czöbel Béla: Csendélet zöld ajtó előtt, 1905
magántulajdon

6. Czöbel Béla: A piac sarka, 1905

Az utóbbi másfél évtizedben előkerült belgiumi Czöbel művek kapcsán vetődött fel annak lehe-
tősége, hogy a már eddig is jól ismert, *Téren (Piactér sarkán)* című festmény megfestésének
sem Párizs lehetett a helyszíne – ahogy korábban hittük –, hanem Ostende, vagy a zeebruggei
tengerpart, esetleg Heist. Erre utal többek között a festményen megjelenő, jellegzetes flamand
népviselet, a csipkés fejkötők, valamint a kép középpontjában homokozó kislány motívuma is.
Ezek a művei egyértelműen elárulják, hogy Czöbel ekkor, azaz 1905-ben még nem távolodott
messzire nagybányai gyökereitől, de a Párizsban látottak hatására már igyekezett eligazodni a
számára új irányzatok útvesztőjében. Éppen itt, Bruges-ben születtek meg azok az első, már a
posztimpressionizmuson túlkacsintó művei, melyek a következő év nyarán a nagybányai fiata-
lok körében valóságos palatoforradalmat robbantottak ki.

7. Heist, 1900 körül

A TÁBORI KORNÉLNAK DEDIKÁLT BÁRKÁK

8. Márffy Ödön: Bruges-i csónakok (Hajó), 1906 körül

Az utóbbi évtizedek kutatásai során került elő a most aukcióra bocsátott tájkép is, amelyet Czöbel Zeebrugge egykori halászkikötőjében festett, és a jelzetben is megőrkítette a helyszínt, gyarapítva tudásunkat e korábban teljeségében feldolgozatlan belgiumi intermezzóról.

Ez a festmény az egyik legszemléletesebb dokumentuma annak, hogy Czöbel milyen koloncokat igyekezett ledobni magáról, annak érdekében, hogy eltávolodjon Nagybánya számára ekkorra már konzervatívnak ítélt naturalista-impreszionista szellemétől. Ehhez 1905 tavaszán, a Salon des Indépendants retrospektív Van Gogh tárlata adta a legerősebb impulzusokat. A következő évben ugyan még utoljára visszatárogatott Nagybányára, hogy kisebb palotaforradalmat generáljon fiatal társai körében – többek között talán az éppen most tárgyalt festményünkkel is –, de a kolóniához kötődő köldökszinórját már ekkor, 1905-ben elválták – legalábbis képletesen – Van Gogh művei. Ez a hatás egyértelműen érvényesül tárgyalt festményünkön is, így a francia főváros *Salon*-jain ekkor már rendszeresen bemutatkozó művész kiállítási kritikáiban legtöbbször éppen Van Gogh szellemiségével rokonították. A korszak egyik legismertebb párizsi újságírója – nem melléleg a fauve-ok keresztapja –, Louis Vauxcelles a Béla nevet Belának gondolván nőnek hitte, és egyenesen Madame Van Goghként aposztrofálta a fiatal magyar festőt.

Hogy a *Zeebruggei bárkák* vajon kiállításra került-e 1906 tavaszán a Salon des Indépendants-on *Paysage décoratif* (Zeebrugge) címen, ma még megválaszolatlan kérdés marad, de egyáltalán nem zárható ki, sőt nagyon is elképzelhető.

A mű nagy valószínűséggel nem maradt sokáig a festő birtokában, legalábbis erről tudósít a Tábori Kornélnak szóló dedikáció. Sajnos igen gyér adat áll rendelkezésünkre a festő és az ismert író, műfordító, szerkesztő-riporter kapcsolatáról. Az elsősorban detektívtörténetei, bűnügyi témájú írásai által népszerűvé vált Táborival nagy valószínűséggel már csak valamikor az 1900-as évek első évtizedének legvégén, vagy éppen 1910-ben ismerkedhetett össze Czöbel, amikor Táborit a budapesti székhelyű Hírlapírók Egyesülete ösztöndíjjával Párizsba küldte, hogy a külföldre szakadt magyarok sorsát tanulmányozza. A *Páris magyarjai. Magyarok külföldön. Hogyan boldogulnak? Hogyan züllenek el?* címen csak 1912-ben publikált könyvében név szerint is megemlíttette Czöbelt: „A fiatalok táborában érdekes talentum az impreszionista Czigány Dezső és Czöbel Béla. Czigány sokat tanult Cezannétól és Van Goghtól, de nem szolgál utánzó. Ép így Czöbel, de ő már a »legfrisebb sigán« [sic!]: Matisse és Manzano Tissaro [Manzana-Pissarro], Maurice Denis, no meg Gauguin [Gauguin] után indul.”

A könyv ezen passzusa már korábban, 1910-ben megjelent folytatásokban a *Pesti Napló* hasábjain, s arra lehet következtetni, hogy nagy valószínűséggel Czigány Dezső mellett éppen Czöbel lehetett az író párizsi cicerónja is e cikksorozat megírásához.³ Minden bizonnyal a párizsi bohém terepszemlék emlékeként került Táborihoz a most újra gazdát cserélő festmény, egy jelentős korszak tetszetős és igen ritka hírneműje. Két évvel Tábori halála után Triznya József rövid életű műkereskedésébe került a festmény és azóta, közel 80 esztendeje nem mozdult a családi gyűjteményből. Olyan ritkaság, minden porcikájában gyűjtői darab, ugyanakkor muzeális értékű korai műremek került tehát ezúttal elérhetővé, amilyenre példa csak nagyon ritkán akad.

9. Márffy Ödön: Bruges-i részlet, 1905-1906

1 N.n.: Czöbel Béla, *A Hét*, 1905, november 5., XVI. évfolyam, 45. sz. 733. Ujraközlte: Timár Árpád: „Az utak elváltak” A magyar képzőművészet új utakat kereső törekvéseinek sajtóvisszhangja. Széveggyűjtemény I. 1901-1908. Janus Pannonius Múzeum-MTA Művészettörténeti Kutatóintézet, 2009. (A továbbiakban: Timár I.) 110.
2 Czöbel Béla: *Városrészlet*, 1905 k. o.v., 60 x 73,5 cm; j.b.l.: Czöbel: Szentendre FKM, ltsz.: 84.533.
3 Tábori Kornél: Nyomorba hajszolt művészek – Páris magyar titkaiból – (W. Gyenes Gitta rajzaival), *Pesti Napló*, 1910, december 25., 77-78.

BARKI GERGELY